

ЗВІТ

про проведення міжнародної конференції з питань експортного контролю у Києві 7-8 червня 2011 р.

Міжнародна конференція “Сучасні тенденції розвитку експортного контролю: міжнародний та національний вимір” проходила у Києві 7-8 червня 2011 року. Матеріально-технічне та організаційне забезпечення цього заходу здійснювалось Науково-технічним центром експорту і імпорту спеціальних технологій, техніки та матеріалів (НТЦ) відповідно з Технічним завданням, виданим Управлінням фінансового директора відділу закупок товарів та послуг Аргоннської національної лабораторії (Додаток 1 до Замовлення на виконання робіт No. 8J-00101-005A).

Порядок денний конференції було підготовлено НТЦ за узгодженням з Аргоннською національною лабораторією, Міністерство енергетики США. Остаточна версія Порядку денного додається.

Запрошені учасники конференції з української сторони (більше 140 осіб) представляли органи виконавчої влади (30 осіб), українську промисловість (83 особи), академічні та наукові інституції (26 осіб) та неурядові організації (9 осіб). Іноземні учасники Конференції представляли Міністерство енергетики США, Посольство США в Україні, Центр міжнародної торгівлі і безпеки Університету штату Джорджія, США, Шведське агентство радіаційної безпеки (SSM) та Федеральне відомство економіки та експортного контролю Німеччини (BAFA).

Згідно з Порядком денним Конференції перший день цього заходу включав чотири робочі засідання, кожне з яких було присвячено конкретним питанням нерозповсюдження та експортного контролю, а саме:

- Засідання I: Сучасні тенденції розвитку системи експортного контролю;
- Засідання II: Зміни в системі експортного контролю України і США;
- Засідання III: Ядерне нерозповсюдження. Роль України у зміцненні міжнародної системи нерозповсюдження та
- Засідання IV: Шведсько-українська співпраця щодо удосконалення системи експортного контролю в Україні.

На другий день конференції біло проведено три робочих засідання:

- Засідання I: Правозастосування та митний контроль;
- Засідання II: Внутрішньофірмовий контроль та інформаційно-просвітницька робота з підприємствами;
- Засідання III: Підсумки результатів конференції.

Під час Засідання 1 було зроблено дві презентації. Першу презентацію Голови Держекспортконтролю пана В. Дем'яніна було присвячено основним тенденціям подальшого розвитку системи експортного контролю в Україні. Ключовою ідеєю майбутніх змін є спрощення вимог експортного контролю, що має створити більш сприятливі умови для української промисловості при здійсненні міжнародних передач контрольованих товарів і технологій.

Презентація з питань Договору про торгівлю зброєю, що опрацьовується в рамках ООН (*пані Анне-Шарлотте Меррелл Веттервік, Центр міжнародної торгівлі і безпеки, Університет штату Джорджія, США*), викликала інтерес учасників з огляду на те, що прийняття цього договору безсумнівно матиме вплив на законодавство та процедури експортного контролю за товарами військового призначення в Україні.

Вже зроблені зміни до українського законодавства з питань експортного контролю за товарами військового призначення та подвійного використання, а також ті, що мають бути зроблені у найближчий час, були представлені під час Засідання II першого дня Конференції. Доповідачі (*пан Олександр Гришуткін, Голова Громадської ради при Держекспортконтролі України та пані Наталія Мацько, головний спеціаліст ДСЕК України*) докладно розповіли про зміни до законодавства та перспективи внесення відповідних змін до підзаконних актів України.

У своїй презентації представник ВАФА пан Вернер Кнапп розповів про подальші кроки, які необхідно зробити для переходу України на Єдиний контрольний список товарів подвійного використання. Він підкреслив, що для переходу на такий список необхідно внести відповідні зміни до Постанови Кабінету Міністрів України, яка регулює міжнародні передачі товарів подвійного використання.

Про очікувану реформу в галузі експортного контролю у Сполучених Штатах розповів пан Анатолій Велігодський з Національного управління ядерної безпеки Міністерства Енергетики США. Ця фундаментальна реформа в сфері експортного контролю (включаючи єдиний список товарів військового призначення і подвійного використання) без сумніву матиме вплив як на європейські, так і на українські підходи до багатьох аспектів експортного контролю.

Судячи з тих запитань, які були задані українськими учасниками конференції під час цього та інших засідань, вони глибоко зацікавлені у спрощенні процесу отримання дозволів (ліцензій). Перша за все, це стосується кількості різноманітних документів, що мають бути поданими до ліцензійного органу (ДСЕК України). У цьому зв'язку було б надзвичайно корисним для українських чиновників та представників промисловості близько ознайомитись з ліцензійними вимогами у країнах ЄС та в Сполучених

Штатах, щоб використати найкращі практики в цій галузі в Україні.

Засідання III (перший день Конференції) було присвячено міжнародним проблемам ядерного нерозповсюдження та ролі України у зміцненні міжнародного режиму нерозповсюдження. Презентації, зроблені українськими учасниками (пан Андрій Касьянов з МЗС, пан Сергій Лопатін з Держатомрегулювання та пані Поліна Синовець з Одеського національного університету) наочно показали активну позицію України в міжнародних зусиллях щодо запобігання ядерному розповсюдженню та ядерному тероризму.

Зацікавленість аудиторії викликали також перспективи змін у заходах ядерного експортного контролю у Сполучених Штатах, відображені в презентації представника Національного управління з ядерної безпеки Міністерства енергетики США пана Анатолія Велігодського.

Засідання IV (перший день Конференції) було повністю присвячено результатам шведсько-української співпраці щодо удосконалення системи експортного контролю в Україні. На цьому засіданні з презентаціями виступили пані Сарміте Андерссон (Шведське агентство радіаційної безпеки), пан Олександр Сівер (НТЦ), пані Олександра Бовенко (НТЦ) та пан Валерій Туз (незалежний експерт). На жаль, обговорення цих результатів не було таким активним як очікувалось.

Причина, на наш погляд, полягає в тому, що звіт по цій роботі було завершено та надіслано до підприємств та організацій півроку тому. Для того, щоб ознайомити широку аудиторію з результатами зазначеної роботи та пропозиціями, що базуються на цих результатах та стосуються внесення змін до українського законодавства з експортного контролю, ми на разі публікуємо статті з питань експортного контролю в ЄС у Віснику експортного контролю, видання якого спонсується Міністерством енергетики США. Презентацію другого номера Вісника зробив на початку Конференції д-р Григорій Перепелиця.

Другий день Конференції складався з двох робочих засідань: “Правозастосування і митний контроль” та “Внутрішньофірмовий контроль та інформаційно-просвітницька робота з підприємствами”. Представник ДСЕК України (пан Сергій Рябов) у своїй презентації з питань правозастосування та попередження правопорушень розповів про сучасний стан та перспективи цієї складової частини експортного контролю України. Між іншим, було зауважено, що деякі проблеми, з якими стикаються чиновники експортного контролю у зв’язку з правозастосуванням, зумовлені відсутністю чіткого розмежування відповідальності між державними органами, задіяними у системі експортного контролю України.

Практика у сфері правозастосування у Сполучених Штатах була докладно представлена в презентації пана Майкла Руфа з Міністерства торгівлі США. Роль міжвідомчої співпраці у попередженні та виявленні правопорушень, пов'язаних з експортом товарів подвійного використання, була продемонстрована на прикладі Німеччини представником ВАФА паном Вернером Кнаппом.

Значний інтерес аудиторії викликала презентація щодо особливостей митної очистки контрольованих товарів, зроблена паном Олександром Дмитренко з Митної служби України. Ця презентація розкрила деякі проблеми, що виникають під час митної очистки контрольованого експорту та підтвердила доцільність вивчення та аналізу найкращих практик іноземних країн у цій галузі.

Засідання II (другий день Конференції) було присвячено впровадженню систем внутрішньофірмового контролю та інформаційно-просвітницькій роботі з підприємствами. Представник Держекспортконтролю України пані Людмила Чечюк переконливо довела ефективність систем внутрішньофірмового контролю, запроваджених на підприємствах, та розповіла про роль Держекспортконтролю у створенні та підтримці відповідних підрозділів внутрішньофірмового контролю.

Питання превентивного правозастосування та інформаційно-просвітницької роботи з промисловістю, що мають на меті запобігання правопорушенням у сфері експортного контролю, були відображені в презентації пана Майкла Руфа (представника Управління правозастосування в галузі експортного контролю Міністерства торгівлі США).

Презентацію про проект з розроблення навчального курсу по експортному контролю для майбутніх дипломатів зробив д-р Григорій Перепелиця, директор Інституту зовнішньої політики Дипломатичної академії при МЗС України. В той же час, у ході обговорення цієї презентації багато з учасників Конференції висловлювали думку щодо бажаності розробки спеціального навчального курсу з експортного контролю, призначеного для майбутніх учених та інженерів.

На завершення цього засідання було зроблено презентацію (В'ячеслав Коляда, НТЦ), у якій підсумовувались результати аналізу запитальників, заповнених спеціалістами підприємств та науково-дослідних установ України.